

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ІМ. Б.Д. ГАВРИЛИШИНА
Кафедра міжнародних економічних відносин**

КОРОЛЬ Юлія Андріївна

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН
МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РЕСПУБЛІКОЮ ПОЛЬЩА**

спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини
освітньо-професійна програма - Міжнародні економічні відносини

Кваліфікаційна робота

Виконав(ла) студент(ка)
групи МЕВ-41
КОРОЛЬ Юлія Андріївна

_____ підпис

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, Р. Р. Баглей

_____ підпис

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__»_____ 20__р.
Завідувач кафедри

_____ підпис

Тернопіль - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З РЕСПУБЛІКОЮ ПОЛЬЩА .	6
1.1. Характеристика змісту розвитку та еволюції українсько-польських відносин..	6
1.2. Пріоритетні напрutki економічної взаємодії України та республіки Польща .	13
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ У ВОЄННИЙ ЧАС	16
2.1. Торгівля між Україною та Польщею в умовах збройної агресії з РФ	16
2.2. Інвестиційна оцінка економічної співпраці України та Польщі в контексті україно-російської війни	20
2.3. Міграційний аспект в економічній взаємодії між Україною та Польщею в воєнний час	23
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМАТИКА ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	27
3.1. Економічні ризики взаємодії в залежності від контексту геополітичних змін	28
3.2. Пріоритети подолання економічних проблем між Україною та Польщею на фоні продовження війни та євроінтеграції.....	33
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40
ДОДАТКИ.....	44

ВСТУП

У сучасному контексті швидкого розвитку глобалізаційних та інтеграційних процесів, міжнародні відносини стають ключовою складовою зовнішньої політики будь-якої країни, створюючи важливий зв'язок між національними економіками. Для забезпечення безперервного потоку товарів, послуг, капіталу та міжнародної міграції робочої сили необхідна постійна підтримка двосторонніх та багатосторонніх відносин між державами.

Для України значущість підтримки політичних та економічних зв'язків з Республікою Польща пояснюється не лише довгою історичною традицією українсько-польських відносин, спільними демографічними процесами та територіальною близькістю, але й активним співробітництвом у різних сферах суспільного життя та схожістю політичних і стратегічних інтересів. Українсько-польські відносини є прикладом успішної зовнішньої політики, побудованої на принципах взаємоповаги та партнерства, що сприяло створенню правових та політичних основ сучасних відносин.

Історія українсько-польських відносин має свої корені ще у часи співпраці в межах соціалістичного табору, проте з розпадом Радянського Союзу та переходом Польщі до курсу на євроінтеграцію ситуація радикально змінилася. Україна, підтримуючи євроінтеграційні прагнення Польщі, змогла зблизитися з нею. Тому досвід українсько-польських відносин може бути використаний для вивчення пріоритетних напрямків економічної співпраці України з Польщею в умовах війни, а також для формулювання рекомендацій щодо побудови партнерських стосунків між Україною та іншими країнами-членами Європейського Союзу.

Останні дослідження та публікації розкривають значущі теоретичні та практичні аспекти міжнародного співробітництва між Україною та Польщею. Ці аспекти стали основою для досліджень багатьох вчених як з-за кордону (К. Козубек, Дж. Круль, П. Новак, А. Шульга, Я. Скубіш), так і вітчизняних (Л. Білик, Ю. Вакуленко, А. Головатенко, В. Долинська, О. Гринчишин, В. Клішевський, О. Кравченко, І. Магда, І. Микитась, І. Рибачук, О. Чорна, О. Шумська).

Проте, аналіз наукових праць вказує на те, що деякі аспекти українсько-польської співпраці залишаються недостатньо вивченими, особливо в умовах російсько-української війни. Це створює необхідність удосконалення науково-методичних підходів до аналізу та оцінки ситуації й перспектив міжнародної економічної співпраці.

Метою даної кваліфікаційної роботи є ретельне вивчення ключових аспектів економічного співробітництва між Україною та Республікою Польща в умовах воєнного конфлікту. Досягнення цієї мети передбачає вирішення наступних завдань:

- Проаналізувати історію та еволюцію відносин між Україною та Польщею.
- Визначити основні напрямки співробітництва між Україною та Польщею.
- Вивчити динаміку торговельного співробітництва між Україною та Польщею під впливом воєнного конфлікту з Росією.
- Оцінити інвестиційне співробітництво між Україною та Польщею у контексті російсько-української війни.
- Визначити особливості управління міграційними процесами між Україною та Польщею в умовах війни.
- Виділити ризики економічного співробітництва між Україною та Польщею в контексті геополітичних змін.
- Обґрунтувати пріоритетні напрямки економічного співробітництва між Україною та Польщею з урахуванням повномасштабного воєнного конфлікту та подальшої євроінтеграції.

Об'єктом дослідження є економічне співробітництво між Україною та Республікою Польща в умовах російської агресії, а предметом - теоретичні та прикладні аспекти цієї взаємодії з урахуванням наслідків воєнного конфлікту.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи наукових досліджень, такі як системний підхід, порівняльний аналіз, системно-аналітичний метод, статистичний аналіз, аналіз та синтез, узагальнення та абстрактно-логічний метод.

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З РЕСПУБЛІКОЮ ПОЛЬЩА

1.1. Характеристика змісту розвитку та еволюції українсько-польських відносин

Формування відносин між Україною та Республікою Польща стало можливим в результаті перетворень, що відбулися в Європі наприкінці XX - на початку XXI століть. Взаємодія обох країн прийняла новий рівень, перетворившись у тісне політичне, економічне, наукове та культурне співробітництво, яке сьогодні характеризується як стратегічне партнерство.

Співпраця між Україною та Польщею виникла на фундаменті довготривалих історичних та культурних зв'язків, географічної близькості та спільних демографічних реалій, які зближували ці дві нації протягом століть. Взаємини українського та польського народів мають багатовікову історію, що включає в себе як приклади дружнього сусідства та спільної боротьби з загрозами, так і трагічні епізоди, які стали частиною спільної пам'яті.

XX століття було періодом, коли обидві нації реалізовували свої національні інтереси, що часто призводило до конфліктів та драматичних подій. Наслідком цього стали психологічні бар'єри у формі упереджень та негативних стереотипів, а іноді й проявів ворожості, які залишилися в сучасному співжитті [1].

Сьогодні Україна та Республіка Польща мають можливість спільно творити свою долю в рамках демократичних відносин, як окремо, так і разом як сусідні держави.

У сучасному перехідному етапі розвитку людського суспільства підкреслюється важливість співпраці як способу вирішення проблем міжнародної безпеки, запобігання воєнним конфліктам, розв'язання екологічних проблем та надання допомоги бідним країнам. Україна та Польща, як провідні країни Центрально-Східної Європи, мають не лише досвід, але й ресурси для співпраці у

різних сферах, таких як державне управління, економіка, торгівля, енергетика, екологія, а також у зовнішній та оборонній політиці з метою створення ефективної системи європейської безпеки, науки, культури та освіти, а також покращення статусу етнічних і релігійних меншин на підставі міжнародного права та принципів демократії.

Розбудова міждержавних відносин між Україною та Польщею є не лише об'єктивною необхідністю, але й відображенням національних інтересів обох країн, що відзначається в концепціях зовнішньої політики обох держав. Партнерство між Україною та Польщею виходить за межі простого двостороннього співробітництва, оскільки геополітична ситуація об'єднує їх у прагненні до інтеграції в європейські структури. Зокрема, у 1996 році партнерство між цими державами було визнане стратегічним. Сьогодні найважливішим результатом цього партнерства є взаєморозуміння на рівні національних еліт щодо важливості налагодження добросусідських відносин та відмови від давніх взаємних претензій.

Історія відносин між Україною та Польщею у кінці XX – на початку XXI століть залишається малодослідженою на науковому рівні. У цей період події розвивалися настільки динамічно та драматично, що створили розбіжності в оцінках. Формування міждержавних відносин між Україною та Польщею відбувалося в умовах історичних труднощів. Після Другої світової війни обидві країни потрапили під вплив Радянського Союзу, що призвело до мінімізації офіційних контактів між ними. Однак, важливо відзначити активну участь України в радянсько-польському співробітництві, зокрема у сфері співпраці між підприємствами та у сфері культури і науки.[2].

Співпраця у культурній та науковій сферах була особливо активною. Університети та наукові інститути обох країн тісно співпрацювали у різних галузях, таких як електрозварювання, кібернетика, ядерна фізика, біологія та історія.

Починаючи з 1989 року, в Польщі та в Європі відбулися революційні зміни: розпад Ради економічної взаємодопомоги, Варшавського договору, проведення перших демократичних виборів та приход до влади демократичного уряду. Ці зміни відкрили для Польщі шлях до нових соціально-політичних та економічних відносин, що стало початком формування нового політичного ландшафту в країні.

Улітку 1990 року український та польський парламенти відіграли важливу роль у визнанні бажання України стати незалежною. 16 липня Верховна Рада УРСР прийняла "Декларацію про державний суверенітет", а уже через 12 днів, 28 липня, Сейм Республіки Польща прийняв резолюцію, в якій висловив підтримку прийняттю Верховною Радою УРСР такої декларації та висловив бажання поляків співіснувати з українцями як рівними та близькими.

В жовтні того ж року міністр закордонних справ Польщі Кшиштоф Скубішевський відвідав Київ, де була укладена українсько-польська Декларація про дружбу і співпрацю, що визначала спільні прагнення зберегти дружні відносини та розвивати взаємовигідну співпрацю між двома країнами.

1 грудня 1991 року уряд України виніс питання про підтвердження Акту про незалежність на всеукраїнське обговорення, а наступного дня Республіка Польща стала першою державою, яка визнала незалежність України.

Таким чином, ці події зумовили перехід дипломатичних зусиль України та Польщі на новий рівень. Однією з ключових задач для обох країн стало встановлення міждержавних відносин, спрямованих на визначення пріоритетів майбутньої зовнішньополітичної стратегії.

Протягом першої половини 1990-х років українське дипломатичне відомство визначило основні напрями та пріоритети своєї діяльності відповідно до зовнішньополітичної програми, затвердженої Верховною Радою України. Після проголошення незалежності України відносини з Польщею отримали новий поштовх розвитку. Ці відносини, з урахуванням національних інтересів обох країн, мають вирішальне значення для обох сторін у визначенні регіональної безпеки.

Принципи дипломатичних відносин України з Польщею базуються на численних міжнародних угодах та конвенціях, включаючи Віденську Конвенцію про дипломатичні та консульські зносини. За визначенням Вацлава Чігака, вони спираються на п'ять ключових чинників: стратегічно-географічний, політично-оборонний, економічно-господарський, соціально-демографічний та традиційно-історичний [3].

В умовах нової геополітичної ситуації обидві країни рухаються до взаємовигідних та співробітницьких відносин. Важливим кроком у цьому напрямку став перший офіційний візит Президента України Леоніда Кравчука до Республіки Польща у травні 1992 року, під час якого був підписаний базовий договір про добросусідство, дружні відносини та співпрацю. Цей крок став основою для подальшого конструктивного розвитку відносин між Україною та Польщею.

Подальше зміцнення двосторонніх зв'язків відбулося під час офіційного візиту Президента Польщі Леха Валенси до України 24-25 травня 1993 року. Одним із головних результатів цього візиту стало створення Консультаційного комітету Президента України та Президента Республіки Польща для покращення координації спільних заходів у сфері транскордонного співробітництва.

Перші засідання Консультаційного комітету відбулися наприкінці травня (у Києві) та в листопаді 1993 року (у Варшаві), попри те, що офіційний механізм "гарячих ліній" між президентами України та Польщі почав діяти ще з квітня 1993 року за обоюсторонньою згодою.

Під час візиту до Києва 9-11 лютого 1994 року міністр закордонних справ Республіки Польща Б. Геремек чітко висловив підтримку Польщі щодо незалежності України та Білорусі. Ця позиція знайшла відображення в пропозиції про включення України до франко-німецько-польської парламентської співпраці у рамках "Веймарської групи" [4].

У березні 1994 року під час візиту міністра закордонних справ України А. Зленка до Варшави була підписана Декларація міністрів закордонних справ України та Республіки Польща про засади формування українсько-польського партнерства, з особливим акцентом на європейський контекст відносин між цими країнами.

Україну також цікавила повноцінна участь у структурах Центральноєвропейської ініціативи (ЦЄІ), а Польща, яка на той час головувала в ЦЄІ, підтримала це прагнення України під час зустрічі міністрів закордонних справ країн-членів ЦЄІ у Кракові в квітні 1995 року, а також у рамках двосторонніх консультацій у Варшаві в липні 1995 року.

У період з 1994 по 1995 роки Польща виявила своє залучення до «цивілізаційної місії» стосовно України, представляючи інтереси останньої на міжнародній арені. У той же час, можна помітити певну пасивність у відносинах між Україною та Польщею у період 1993-1995 років. Керівництво Польщі не згодилося на допомогу Україні в її прагненні вступити до Вишеградської групи та в реалізації проекту створення зони безпеки і стабілізації в Центрально-Східній Європі, що було запропоновано Президентом України Леонідом Кравчуком у 1993 році [5].

При прагненні до розвитку відносин із Брюсселем, Польща долучилася до позиції Заходу щодо ядерного роззброєння України. Українсько-польські відносини стали стратегічним партнерством після підписання спільної заяви «До порозуміння і єднання» Президентами Леонідом Кучмою та Александром Квасневським у травні 1997 року. Це партнерство передбачало спільні позиції з питань міжнародної безпеки та інтеграції з європейськими та євроатлантичними структурами.

Консультаційний комітет також активізував свою роботу, виконуючи функції координатора всіх видів українсько-польського співробітництва. Проте наприкінці ХХ століття відносини між Україною та Польщею стали більш обережними через активізацію відносин України з Росією. Підписання «Великого договору» між Києвом і Москвою у травні 1997 року породило думку про наближення України до Росії. Зі свого боку, Польща також намагалася розвивати активні відносини з Російською Федерацією, оскільки залежала від російських енергетичних поставок.

Геополітичні трансформації останнього десятиріччя ХХ століття визначили перехід України та Польщі від складної історичної спадщини до нового етапу відносин. Подолання протистояння між Сходом і Заходом, падіння комуністичного режиму та перехід до цінностей демократії сприяли створенню нового парадигми.

Після розпаду СРСР і з'явлення нових незалежних держав, Україна та Польща стали повноправними учасниками міжнародної арени. Як найближчі сусіди, вони розпочали розвивати стратегії майбутніх відносин, звертаючи увагу на історичні та геополітичні аспекти. Побудовані на демократичних засадах, їхні відносини поступово перейшли на рівень стратегічного партнерства [6].

Українсько-польська співпраця 1991 року відображала новий початок, коли Польща визнала незалежність України, а пізніше були встановлені дипломатичні зв'язки. Подальші кроки включали офіційні візити та укладення угод, закріплюючи їх партнерство.

Останні дослідження українсько-польських політичних відносин підтверджують продуктивність та насиченість їхньої динаміки, незважаючи на деякі виклики. Високий рівень взаємодії вищих органів влади обох країн є ще одним показником успішності.

Співробітництво між зовнішньополітичними відомствами виявляється через різноманітні інституційні механізми, а двосторонні угоди між керівництвом країн підтверджують стійкість цього партнерства [7].

Важливим джерелом співпраці є архів документів, матеріалів та публікацій, які відображають погляди українських та польських офіційних осіб, які безпосередньо брали участь у дослідницьких заходах з різних аспектів двосторонніх відносин. Цей архів включає ряд інтерв'ю, публікацій, виступів глав держав та прем'єр-міністрів, громадських діячів, політиків та дипломатів обох країн.

Формування правової бази України та Польщі, яке почалося наприкінці 90-х років, є важливим кроком для ефективного співробітництва у різних сферах [28]. Нормативно-правова база між Україною та Республікою Польща налічує 144 існуючі міжнародні угоди, які регулюють більшість напрямків українсько-польської співпраці та забезпечують взаємовигідний розвиток двостороннього співробітництва на рівні спільних стратегічних цілей.

Основним документом про співпрацю між Україною та Польщею є "Угода про добросусідство, дружні відносини та співпрацю", укладена між Україною та Республікою Польща 18 травня 1992 року. А "Угода про партнерство та співробітництво" (РСА), прийнята 14 червня 1994 року (чинна з 01.03.1998 р.), стала правовою основою у сфері регулювання двосторонніх відносин між Україною та країнами ЄС.

Українські компанії активно розвивають військово-технічне співробітництво з Польщею, укладаючи повноцінні договори про співпрацю в цій галузі. Один із таких

договорів - Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво у сфері оборони, підписана 2 грудня 2016 року.

У червні 2018 року у Варшаві була укладена угода про утримання прикордонних дорожніх мостових об'єктів на українсько-польському державному кордоні між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща.

Також у вересні 2018 року в Женеві був підписаний Меморандум про співпрацю у сфері промислової власності між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Патентним відомством Республіки Польща.

У грудні 2018 року у Варшаві було підписано протокол про внесення змін до договору щодо кредиту на умовах взаємної допомоги між урядами України та Польщі. У березні 2019 року Міністерство аграрної політики та продовольства України уклало угоду з Міністерством сільського господарства і розвитку села Польщі про виконання програми боротьби зі сказом на території України. У квітні 2020 року в Києві було підписано угоду між Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Міністерством сільського господарства та розвитку села Польщі про реалізацію програми боротьби зі сказом на 2019-2021 роки.

Поглиблення співпраці між Польщею та Україною, зокрема їхні регулярні зустрічі на рівні президентів, сприяло створенню позитивного іміджу обох країн та підтримці України на міжнародній арені. 12 жовтня 2020 року президенти Анджей Дуда і Володимир Зеленський зустрілися в Києві. Під час цього візиту вони підписали заяву про співпрацю в торговельній, інфраструктурній та транспортній сферах. Вони також засудили зловживання щодо культурних та меморіальних об'єктів і закликали відповідні органи забезпечити їхню належну охорону.

Міжрегіональна співпраця стає ключовою складовою партнерства між Україною та Республікою Польща, що сприяє європейській інтеграції України та імплементації європейських стандартів на місцевому та регіональному рівнях.

Для вирішення важливих питань українсько-польського регіонального співробітництва була створена Українсько-польська Міжурядова Координаційна Рада з питань міжрегіонального співробітництва (МКРМС).

Основним документом у цій сфері є Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про міжрегіональне співробітництво, яка була підписана 24 травня 1993 року. Ця угода визначила правову базу для співпраці між органами місцевого самоврядування обох країн, зокрема у сферах економіки, культури, освіти та туризму.

Розвиток партнерства між Україною та Польщею в значній мірі залежить від збереження політичних контактів, підвищення рівня суспільного діалогу та успішної реформаторської політики в Україні. При строгості зовнішньополітичного курсу обох країн, зміцнення взаємовідносин може сприяти позиціонуванню України на світовій арені, підтримці економічного зростання та європейській інтеграції.

Наразі процес укладення двосторонніх угод про партнерство на місцевому рівні демонструє стабільну тенденцію до зростання. З української сторони, укладення угод про міжрегіональне співробітництво на рівні міст, районів та селищ, а також з польської сторони на рівні міст, повітів та гмін, відображає позитивну динаміку взаємодії.

Наразі Україна та Польща підписали близько 450 угод про міжрегіональне співробітництво. Незважаючи на наявність окремих проблем, українсько-польські відносини продовжують демонструвати позитивну динаміку розвитку [9].

1.2. Пріоритетні напрмки економічної взаємодії України та республіки Польща

Однією з основних цінностей, яка сприяє формуванню та розвитку контактів між незалежними державами Україною та Польщею, є ідея добросусідства. Незважаючи на те, що цей період не такий тривалий порівняно зі столітньою взаємодією наших народів, він є важливою складовою нашої історії. Мирне співіснування та співпраця створюють основу для сучасних та майбутніх відносин у новій геополітичній ситуації. Добросусідство між Україною та Польщею є прикладом для інших країн нашого регіону та сприяє зміцненню його стабільності та безпеці. Це наш внесок у зміцнення та збагачення Європи.

Протягом понад 30 років Польща лишається одним із найпривабливіших напрямків для притоку іноземних інвестицій. Завдяки стабільній економіці та унікальним умовам для бізнесу країна привертає увагу. Дані економічних показників свідчать про це (див. додаток 1.1).

За даними платіжного балансу Національного Банку Польщі, протягом трьох кварталів 2021 року до Польщі було залучено майже 19 мільярдів євро у формі прямих іноземних інвестицій, що означає зростання на 60%.

Тільки протягом першого одинадцяти місяців 2021 року в рамках Польської інвестиційної зони було ухвалено 470 рішень про інвестиційну підтримку на суму 20 мільярдів злотих. Україна та Польща поділяють близькі позиції щодо енергетичної безпеки в Європі. Здійснення диверсифікації постачань природного газу, забезпечення транзиту газу через територію України, а також відкриття європейського ринку для скрапленого газу з США відповідають інтересам обох країн. В 2016 році Польща завершила будівництво LNG-терміналу, а у 2023 році планує запустити "Балтійський газопровід", що забезпечить доступ до газу з Норвегії. Це дозволить Польщі зменшити залежність від російського газу, який наразі становить близько двох третин загального обсягу постачання газу до країни. Обидві країни активно виступають проти будівництва газопроводу "Північний потік-2", оскільки розглядають його як потенційну загрозу для енергетичної безпеки України. Крім того, польська енергетична компанія PGNiG постачає природний газ в Україну, обсяг якого досяг 200 мільйонів кубічних метрів у 2021 році [10].

Обидві країни, Україна та Польща, стикаються з великими викликами у сфері енергетики та газового сектору. Вони шукають оптимальні стратегії, незважаючи на складнощі у цих галузях. Також важливо врахувати загальні проблеми, такі як нова російська політика та будівництво газопроводів "Північний потік-2" і "Турецький потік".

Уряди обох країн розглядали можливість створення "енергетичного моста" між Україною та Польщею, що включало б модернізацію лінії передачі Харків–Жешув 750 кВт і розвиток експортного напрямку. Україна розглядає можливість експорту електроенергії з Хмельницької атомної електростанції та розширення її

потужностей для експорту. Планується також будівництво атомної електростанції в Польщі, що вимагає закриття старих вугільних блоків.

У майбутньому експорт електроенергії з України може стати сприятливим для вирішення проблем енергетичного сектору Польщі, особливо з урахуванням зменшення імпорту російського вугілля, який вже скоротився до майже 20 мільйонів тонн. У 2015 році в Польщі виникали проблеми з генерацією електроенергії та загрозою відключення, і Україна була єдиною, хто допоміг подолати ці проблеми (через лінію передачі Замосць-Добротвір, з так званого "острова Бурштин", окремої частини української енергетичної системи, що працює переважно на експорт і синхронізована з європейською системою).

Концепція довгострокового імпорту електроенергії з України є цікавою альтернативою для Польщі, особливо у наступному десятилітті, коли наша країна зіткнеться з дефіцитом електроенергії [11].

У майбутньому можна сподіватись, що Україна та Польща зможуть розробити спільну стратегію розвитку, що зміцнить позиції обох держав і спрямує енергетичну політику на шлях ефективної взаємодії та інноваційних рішень. Обидві країни стикаються з великими проблемами, пов'язаними з електричною енергією та газопостачанням, і враховуючи їх спільні інтереси, можна очікувати, що взаємодія та співпраця допоможуть їм вирішити ці проблеми.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ У ВОЄННИЙ ЧАС

2.1. Торгівля між Україною та Польщею в умовах збройної агресії з РФ

З логістичної точки зору, розташування Польщі в центрі Європи, на перетині ключових транспортних маршрутів, є вагомою перевагою. Це сприяє легкому доступу інвесторів до ринків Європейського Союзу та країн Східної Європи.

Економіка Польщі відзначається стабільністю та розвитком з визначеними макроекономічними показниками. Зростання польської економіки відбувається з великою швидкістю, короткострокові перспективи є оптимістичними, а система фінансової політики виявляється ефективною. Спрямовані заходи до збільшення податкових надходжень показують свою ефективність, а ринок праці відзначається найкращими показниками в історії Польщі. З міркувань макроекономічної стабільності, Польща є привабливою для інвесторів.

У Польщі існує значний внутрішній ринок з понад 38 мільйонами споживачів, що розглядається як потенційно привабливий для інвесторів.

Обсяг торгівлі послугами між Україною та Польщею за 2021 рік склав 608,2 млн. доларів США, зменшившись на 8,4% порівняно з попереднім роком. При цьому український експорт послуг до Польщі зменшився лише на 0,7% до 417,9 млн. доларів США, а імпорт знизився на 21,5% до 190,3 млн. доларів США. При цьому сальдо українського експорту та імпорту послуг до Польщі склало позитивних 227,6 млн. доларів США, що становить зростання на 27,6% порівняно з попереднім роком [12].

У 51% загального обсягу експортованих Україною послуг до Польщі переважають послуги з переробки матеріальних ресурсів, що відзначилися збільшенням на 7,6% у попередньому році. На другому місці знаходяться транспортні послуги, які становлять 29% та мають від'ємну динаміку зниження на 9%. Ділові послуги посідають третє місце з часткою 10%, проте вони відзначилися зростанням на 9,5%. Також варто відзначити, що 10% українського експорту послуг до Польщі

припадає на послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг, обсяги яких збільшилися на 19,8% (див. додаток 2).

Щодо імпорту до України з Польщі, основні категорії послуг включають:

- транспортні послуги (45,4%);
- ділові послуги (21,7%);
- послуги, пов'язані з подорожами (8,8%);
- послуги у сфері телекомунікацій, комп'ютерних та інформаційних послуг (7,9%) (див. додаток 3).

Польський імпорт послуг різноманітніший, ніж український експорт. Україна може зростити поставки транспортних послуг та збільшити експорт ділових та ІТ-послуг до Польщі [13].

У 2022 році обсяг експорту товарів з України становив 36,9 млрд. доларів США, що склало 67,7% в порівнянні з січнем-жовтнем 2021 року, що означає майже третю частину скорочення. Зміни у вивезенні товарів між Україною та іншими країнами відбулися в 2022 році. Польща очолила список країн, куди експортується найбільше товарів з України за 10 місяців 2022 року, з обсягом понад 5,6 млрд. доларів США, що становить зростання на 15,4% порівняно з аналогічним періодом 2021 року. Зменшилися частки експорту до таких традиційних країн-споживачів українських товарів, як Італія, Індія та Єгипет (див. додаток 4).

Постачання товарів з України до Російської Федерації, країни-агресора, зменшилися з 5% до 1,3%.

Внаслідок цього, Росія втратила позиції із п'ятого місця у списку торговельних партнерів України, опустившись на двадцяте.

У той же час, значно зросла частка вивезення українських товарів до країн, що межують з Україною, таких як Румунія, Угорщина, Словаччина, Болгарія та Молдова.

Товари вітчизняного виробництва до цих країн доставляються через наземні магістралі, що спрямовані на захід від відносно безпечних прикордонних областей, таких як Закарпаття, Буковина, а також Одещина, яка, незважаючи на обстріли, старається зберегти свою активність. Важливими покупцями українських товарів залишаються Туреччина, Німеччина, Нідерланди, Іспанія та Чехія. Проте, лідером

залишається Польща. Давайте розглянемо структуру товарного експорту з України до Польщі. У часи війни Україна найбільше заробляла на продажу сільськогосподарської продукції до Польщі. Найбільший обсяг експорту до Польщі припадає на кукурудзу - 12,9% (що становить 4,7 млрд. доларів США), соняшникову олію - 12,1% (4,4 млрд. доларів США), а також руди та залізні концентрати - 7,5% (2,7 млрд. доларів США) (див. додаток 5).

У той же час, головними джерелами валютних надходжень від експорту, як і раніше, залишаються сільськогосподарська продукція та металургія, які за минулий рік значно зменшили свої прибутки від зовнішньоекономічної діяльності. У структурі вітчизняного товарного експорту значні позиції також займають електрокабелі, а також, дивно, електроенергія, електронагрівальне обладнання, лісоматеріали та меблі [14].

Згідно з інформацією Державної Митної Служби України, у 2022 році обсяги імпорту товарів склали приблизно 44 мільярди доларів США, що представляє 76,8% від показників попереднього року. Варто відзначити, що спад імпорту був менш помітним порівняно з експортом. Обсяги закупівель закордонних товарів українцями зменшилися менше ніж на чверть порівняно з попереднім роком, у той час як продажі за кордон впали майже на третину. Важливо підкреслити, що Китай залишається сталим лідером за обсягом постачання товарів в Україну, із часткою у 15% (або 6,5 мільярда доларів США).

У 2022 році Польща зайняла друге місце з часткою у 9,9% (майже 4,4 мільярда доларів США), що порівняно з 2021 роком позначає значне зростання, оскільки у минулому році вона займала четверте місце із часткою у 6,8% (4,4 мільярда доларів США). Німеччина у 2022 році залишила своє третє місце серед головних постачальників товарів до України, з майже незмінними показниками на рівні 8,3%, або 3,6 мільярда доларів США (див. додаток 6).

Після початку повномасштабного вторгнення Україна відчула помітне зменшення імпорту товарів з країни-агресора, хоча, звичайно, бажаним було б повне припинення співпраці з російською федерацією. У 2022 році Росія опинилась на шостому місці серед країн-постачальників товарів до України, з переміщенням з

другого місця. Її частка в загальному імпорті зменшилась майже утричі: з 9,1% до 3,6% (1,5 мільярда доларів США). Проте залишається проблемою те, що російські товари все ще присутні на українському ринку [15].

У цілому обсяги українського імпорту у 2022 році трохи перевищили 44 мільярди доларів США порівняно з 73,2 мільярдами доларів США у 2021 році. Залишаються стабільними обсяги імпорту з Італією, Словаччиною та Нідерландами. Водночас спостерігається зростання торговельного співробітництва з Польщею, Туреччиною, США, Чехією та Індією.

У структурі українського імпорту товарів з Польщі у 2022 році переважали нафта і нафтопродукти (15,6%), легкові автомобілі (5,8%), газу нафтові (4,1%), лікарські засоби (2,9%), та кам'яне вугілля (2,6%) (див. додаток 7).

Уряд Польщі прийняв рішення заборонити імпорт української сільськогосподарської продукції принаймні до 30 червня 2023 року. У перелік заборонених товарів увійшли зернові, молоко, яйця, м'ясо, мед та інші продовольчі товари. Загалом, у список заборонених для ввезення українських продуктів включено 18 пунктів.

Заборонені до ввезення з України на територію Польщі наступні товари: зернові, цукор, нафта і нафтопродукти, легкові автомобілі, газу нафтові, лікарські засоби, вугілля кам'яне, телефони, дезінфекційні засоби, трактори, комп'ютерна техніка, провoda, кабелі, добрива, сухий корм, насіння, хміль, льон та коноплі, фрукти та овочі, перероблена плодоовочева продукція, вина, яловичина та телятина, молоко та молочні продукти, свинина, баранина та козлятина, яйця, м'ясо птиці, етиловий спирт сільськогосподарського походження, продукти бджільництва.

Голова партії "Право і справедливість" Ярослав Качинський висловив підтримку рішення уряду Польщі та наголосив на необхідності укладення міждержавної угоди між Україною та Польщею, яка б враховувала економічні інтереси обох країн.

Ця ситуація знову підтверджує, що, незважаючи на те, що Польща залишається незмінним союзником України, кожний уряд має обов'язок захищати національні інтереси, зокрема в сільському господарстві.

Повномасштабне вторгнення Росії на територію України мала безпосередній вплив на зовнішньоторговельне співробітництво України, що викликало зміни як у географічній, так і у товарній структурі зовнішньої торгівлі порівняно з попереднім періодом. На фоні цих тенденцій особливо помітне зростання торговельного співробітництва України з Польщею, яке потребує узгодження національних інтересів обох країн.

2.2. Інвестиційна оцінка економічної співпраці України та Польщі в контексті україно-російської війни

З перших днів конфлікту між Росією та Україною, Польща стала найближчим політичним та військовим союзником України, а також ключовим партнером у гуманітарній та економічній сферах. Більше 1 мільйона українських біженців знайшли притулок в Польщі, де отримали соціальну та моральну підтримку, а також можливість забезпечити своє економічне становище.

Спільний польсько-український кордон став важливим каналом для українського експорту, який втратив доступ до світових ринків через блокаду чорноморських портів, через які проходило понад 92% всіх експортних перевезень.

Польща також стала місцем для розвитку українського бізнесу. Ще до початку війни, у 2021 році, у Польщі засновано рекордну кількість українських компаній - 6 тисяч. Хоча ситуація з війною ускладнила присутність українського бізнесу в Польщі, майже 40% працездатних переселенців вже знайшли роботу, а понад 71% утримуються за рахунок власних заощаджень або доходів, що також сприяє розвитку польської економіки [16].

Близьке географічне положення, культурні спільності та подібне сприйняття геополітичних викликів пояснюють успішну співпрацю обох країн.

Але для повного реалізації цього потенціалу потрібен системний підхід, який не обмежується лише індивідуальними зусиллями, особливо у сфері бізнесу. Україна та Польща мають всі передумови для побудови взаємовигідної моделі економічного

співробітництва, проте реалізація цього потенціалу ускладнена етнополітичними та історичними непорозуміннями, а також проблемами українського бізнес-середовища.

Ситуацію у сфері економічної співпраці між Україною та Польщею можна описати як парадоксальну. З одного боку, стійка підтримка України у сфері євроінтеграції та незмінна позиція Польщі стосовно антиросійських санкцій створюють благоприятну атмосферу для економічного співробітництва між країнами. У своїй стратегії національної безпеки Польща визначає себе як важливого партнера для національних інтересів України та зміцнення регіональної стабільності.

З іншого боку, важливість історичних та етнополітичних питань у двосторонніх відносинах зводить на другий план економічні інтереси та ринкові можливості, що призводить до того, що співпраця між країнами залишається переважно декларативною, а не практичною. Негативні настрої стосовно співпраці польських бізнесменів з українськими формуються через складніші умови для підприємницької діяльності в Україні.

Хоча польський вектор чітко прослідковується в зовнішньоекономічній політиці України, проте відчутні нестача акцентів та реформ за перспективними напрямками співпраці. У стратегії експорту України передбачено пріоритет інвестиційним зв'язкам з польським сусідом перед торговельними. Польща є значним інвестором в українську економіку, посідаючи 9-е місце за обсягом прямих іноземних інвестицій. Проте, в планах розвитку експорту України відсутні згадки про Польщу як ключового торговельного партнера, незважаючи на її важливість в товарному експорті України. Хоча Польща входить до Топ-10 країн з найвищим товарообігом сільськогосподарської продукції з Україною, польський напрям не враховано у Стратегії розвитку експорту сільського господарства, харчової та переробної промисловості. Багато двосторонніх документів, які мали б сприяти стратегічному партнерству між Україною та Польщею в торговельно-економічній співпраці, транспорті, екології та прикордонній співпраці, втратили свою актуальність і потребують оновлення. Нещодавні угоди між Україною та Польщею в основному зосереджені на військово-технічній співпраці, зокрема польська сторона висловлює готовність сприяти створенню цивілізованого економічного простору в Україні.

Щодо інвестиційного ринку, Україна та Польща не є рівноправними партнерами. Намір Польщі інвестувати в українську економіку стикається з проблемами несприятливого інвестиційного середовища та недоліками податкового законодавства. Географічна близькість і часткова взаємозамінність економік обох країн робить їх конкурентами на міжнародному ринку капіталу. Однак, порівняння обсягів залучених інвестицій демонструє значну різницю в інвестиційному кліматі двох країн. У 2019 році Польща змогла залучити чотири рази більше прямих іноземних інвестицій (13,2 млрд. доларів США) порівняно з Україною. Польські інвестиції становлять лише 2% від сукупного обсягу іноземних капіталовкладень в Україні, переважно у сфері переробної промисловості. Через недоліки законодавства, проблеми судової системи та недостатню прозорість дій державних інституцій, польські інвестори часто обирають більш безпечні країни для своїх інвестицій.

Проблема недостатнього захисту інтелектуальної власності залишається актуальною. Інвестиції з України до Польщі залишаються на низькому рівні. Наприклад, проблеми виникають із використанням кредитних ресурсів: 100-мільйонний кредит Польщі для фінансування проєктів з розбудови прикордонної дорожньої інфраструктури та облаштування пунктів пропуску на українсько-польському кордоні та інших проєктів був заблокований майже п'ять років через прогалини в українському законодавстві. Основним джерелом фінансування України з боку Польщі стали трудові мігранти, які переказали 3,6 млрд. доларів США.

Переваги ведення бізнесу в Польщі визнаються більшістю інвесторів та підприємців з України та країн СНД. Польща має стабільну економіку на тлі інших країн Євросоюзу та займає провідні позиції в Центральній та Східній Європі за показниками двосторонньої торгівлі, росту ВВП та стійкості до економічних криз.

Зацікавленість у польському ринку обумовлена кількома чинниками:

Привабливий інвестиційний клімат: Польща є привабливою європейською юрисдикцією завдяки умовам відкриття та ведення бізнесу, сполученим з членством в Євросоюзі та стабільністю соціально-економічного розвитку. Крім того, у Польщі діє 14 спеціальних економічних зон.

Висококваліфікований ринок праці: Польща має висококваліфіковану, амбітну та працюовиту робочу силу.

Багатовекторність економіки: Польща має розвинене ділове середовище з різноманітними галузями економіки, включаючи ІТ, машинобудування, виробництво товарів масового споживання, електроніку, фінанси тощо.

Макроекономічна стабільність: Стабільність економіки та політики дозволяє здійснювати довгострокове планування реалізації інвестиційних проектів.

Виробництво та обслуговування за європейськими стандартами: Це забезпечує високу якість продукції та послуг на ринку Польщі.

Розвинута інфраструктура: Інфраструктура, така як дорожній, залізничний транспорт, енергетика, ІТ сфера, сприяє розвитку різних галузей економіки.

Доступ до фінансових ресурсів: Польща стала одним з найбільших бенефіціарів фондів Європейського союзу. Протягом періоду 2014-2020 років заплановано виділити понад 100 мільярдів євро Польщі з фондів ЄС в рамках державної програми підтримки та фінансування бізнесу. Ця інвестиція сприятиме подальшому економічному зростанню та розвитку різних галузей в країні.

2.3. Міграційний аспект в економічній взаємодії між Україною та Польщею в воєнний час

Міграція населення - це невід'ємний процес, який супроводжує життя людини і є характерним для будь-яких груп людей у будь-який час. Сучасна картина розміщення населення по земній кулі, в основних рисах, сформована саме завдяки міграційним процесам.

На сучасному етапі міграційні процеси формуються під впливом державної політики та слугують показниками ефективності роботи владних інститутів. Міграція українців до Польщі є наслідком дій державної політики. Окрім складної соціально-економічної ситуації в Україні, систематична політика європейських країн і Росії в

галузях економіки, освіти та перерозподілу природних і людських ресурсів також сприяє міграції українського населення.

Чітко розроблена та продумана державна політика Польщі, разом із ситуацією в Україні, зокрема відсутністю системного підходу в державному управлінні, війною на сході та економічними проблемами, сприяє зростанню темпів та обсягів міграції українців до Польщі в пошуках роботи та освіти.

Польща давно стала основною країною призначення для українських трудових мігрантів, витіснивши з цієї позиції Росію. Це сприяло поглибленню міжособистісних та міждержавних відносин, але також призвело до відтоку населення з України. Частина громадян Польщі сприймає українських працівників як конкурентів на ринку праці, що може спричиняти стагнацію заробітних плат і викликає неоднозначні реакції.

Давайте розглянемо українсько-польські міграційні процеси до 2022 року.

Польща стикається з нагальною проблемою дефіциту робочої сили на фоні успішного економічного зростання та низького рівня безробіття. Зараз попит на додаткові робочі руки зросло внаслідок того, що багато поляків (1,5-2 мільйони осіб) виїхали в інші країни ЄС за вищими заробітками. За оцінками Асоціації польських підприємців та роботодавців, для підтримки економічного зростання країні потрібно найняти ще 5 мільйонів працівників у найближчі 20 років. Проте вже зараз третина польських компаній, зокрема великих підприємств, має проблеми з пошуком персоналу, особливо фахівців робочих професій. Згідно з дослідженням компанії Work Service, 39% компаній мають намір наймати українців, і серед великих підприємств ця цифра наближається до половини.

Протягом останніх 15 років Польща відчуває відтік своїх громадян до інших країн Євросоюзу та гостро відчуває нестачу робочої сили. Навіть з урахуванням зростання антиіммігрантських настроїв, частина поляків визнає важливу роль українських іммігрантів для економіки країни [22].

Фактично українські мігранти займають вакансії, які залишилися вільними через імміграцію поляків до інших країн ЄС, де вони шукали кращих умов для життя та роботи. Між Україною та Польщею існують тісні зв'язки через їх територіальну

близькість, спільну історію, спорідненість мови та культури, родинні зв'язки, а також минуле добросусідства та взаємна підтримка на міжнародній арені. Ці міграційні процеси мають регіональний характер, оскільки більшість мігрантів походять з західних областей України.

Основними причинами, що зумовлюють вибір Польщі як місця проживання або роботи для українських мігрантів, є соціальні, культурні, освітні та економічні фактори. Співвідносно з цим, економічна та трудова міграція є найбільш поширеними формами міграції до Польщі. Причини цих міграцій знаходяться у політиках держав України та Польщі.

За даними Європейської комісії, населення Польщі до 2060 року зменшиться на 5 мільйонів осіб, а популяція швидко старіє, причому кожен третій поляк буде старше 65 років [23].

Отже, у зв'язку з негативними демографічними та міграційними тенденціями, Польща ретельно розробляє політику для залучення мігрантів з інших країн, зокрема, з України.

Розглянемо причини міграційних процесів та політику Польщі щодо подолання таких причин.

1. Соціальні мотиви (родинні зв'язки, повторне об'єднання сім'ї). Наприклад, законодавство Польщі передбачає спеціальні умови для іноземців, які дозволяють в'їзд та проживання в одній з країн Європейського союзу для членів сім'ї іноземця, який легально проживає в цій країні з метою збереження родинної єдності [24].

2. Культурні мотиви (повернення до батьківщини предків, релігійні причини). У 2000 році сейм Польщі ухвалив закон про репатріацію, яким встановлювався порядок повернення поляків на батьківщину. У 2017 році цей закон був змінений, що суттєво спростило процедуру та умови повернення поляків [25]. У минулому році до Польщі повернулося 260 репатріантів із Казахстану, Росії, Узбекистану та України [30]. Очікується, що завдяки внесеним змінам до закону про репатріацію, кількість поляків, які повертаються, зростатиме.

За даними аналітичного центру CEDOS, з 2009 по 2015 рік кількість українських студентів, що навчаються за кордоном, зросла на 129%. З цієї кількості

дві третини припадають на студентів, які обрали для навчання польські університети. Наприкінці 2008-2009 навчального року в польських ВНЗ навчалось 2 831 українців, а до 2015-2016 року ця цифра зросла до 30 589 осіб, що становить понад 53% усіх іноземних студентів у Польщі.

Вибір студентів на користь Польщі обумовлений кількома факторами, зокрема, мовною близькістю, наявністю численної української діаспори та привабливими перспективами країни - високими витратами на освіту та потенційними доходами випускників. Польські університети на початку 1990-х років активно просувалися за кордон, що вразило своїми рекламними кампаніями.

Додатково, уряд Польщі вже у 1990-х роках запровадив програми стипендій для українських студентів. У той же час, освітній сектор України ставав об'єктом реформ лише кілька років тому, до цього часу характеризуючись залишковим принципом фінансування та відсутністю стратегії розвитку. Попри деякі зміни, основні проблеми полягають у зволіканні з наданням університетам автономії, гальмуванні реформ та утрудненні в прийнятті нових законодавчих актів.

Економічні та трудові мотиви (наприклад, пошук високооплачуваної роботи, поліпшення умов для бізнесу та матеріального становища) виступають однією з ключових причин, що підштовхують українців до обрання Польщі як місця працевлаштування або місця для ведення бізнесу. Тренд, який був характерний для 1990-х років - "човникова торгівля" з Польщею - поступово втрачає свою популярність. Наприклад, Україна, з метою боротьби з контрабандою, з 1 січня 2018 року ввела обмеження щодо безмитного ввезення товарів, що викликало значний спротив серед мешканців прикордонних областей, зокрема з Польщею, оскільки саме "човникові" торговці постраждали найбільше [26].

Ймовірно, цей вид міграції буде продовжувати втрачати свою популярність. Найбільшу кількість мігрантів становлять трудові мігранти, які можуть бути поділені на кілька підгруп:

- ті, хто повернувся до України;
- короткострокові трудові мігранти;
- працівники-емігранти [27].

У 2015 році Національний банк Польщі провів обширне дослідження стосовно українських мігрантів у Польщі. Результати підтвердили гіпотезу про те, що зростання припливу мігрантів з України було пов'язане з раптовим погіршенням політичної та економічної ситуації в Україні. Це призвело до того, що до Польщі почали приїжджати українці, які раніше не розглядали цю країну як потенційне місце для працевлаштування, включаючи вихідців з окупованих територій України. За результатами дослідження, 41,3% опитаних у період 2014-2015 років вперше прибули до Польщі з метою працевлаштування [28].

У період з 2015 по 2019 роки, через нездатність України провести збалансовану державну політику, спостерігалось значне зростання кількості заробітчан у Польщі. Головними чинниками цього стали анексія Криму та війна на Сході України, що призвело до погіршення соціально-економічної ситуації та економічної кризи. Внутрішньо переміщені особи (ВПО), змушені покинути свої домівки у Криму, Донецькій та Луганській областях, також шукали кращих умов життя через невизначеність свого статусу на законодавчому рівні, відсутність державної підтримки, незаконні обмеження та позбавлення прав і свобод.

Російське вторгнення в Україну спровокувало одну з найбільших гуманітарних криз у Європі з часів Другої світової війни. Внаслідок конфлікту десятки мільйонів українців були змушені змінити місце проживання, з яких близько п'яти мільйонів виїхали через західний кордон, шукаючи тимчасового притулку.

Зазвичай, біженці стають значним тягарем для держав, що їх приймають, оскільки потребують великих витрат на утримання та адаптацію. Проте, потік біженців з України може стати винятком з цього правила.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИТКА ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Економічні ризики взаємодії в залежності від контексту геополітичних змін

У сучасному етапі соціально-економічного розвитку України створилися ряд проблем, які гальмують розвиток зовнішньоторговельних зв'язків між Україною та Польщею:

- Недостатня фінансова підтримка експорту українських товарів до Польщі, оскільки на даний момент не існує відповідної державної структури, що забезпечує страхування експорту та надання експортних кредитів.

- Ускладнення розрахунків по контрактах через недостатній розвиток міжбанківських зв'язків та проблеми, пов'язані з нестабільною фінансовою ситуацією в країні.

- Нестабільне українське законодавство у сфері зовнішньоторговельної та інвестиційної діяльності, яке не відповідає світовим стандартам.

- Повільне впровадження взаємної акредитації випробувальних центрів, лабораторій та інших установ стандартизації обох країн.

- Низький рівень маркетингової активності українських підприємств на польському ринку, а саме рідка участь українських компаній у польських виставках та ярмарках.

- Відсутність в Україні відомих міжнародних агентств, які могли б оперативно підтвердити статус українських партнерів при укладанні угод, та низька кількість запитів від українських підприємств щодо перевірки надійності їхніх польських контрагентів.

- Невикористання загальноприйнятого інструментарію господарювання в ринкових умовах, таких як міжнародний менеджмент та маркетинг.

- Труднощі, пов'язані з організацією двосторонніх робочих зустрічей представників українських міністерств і відомств у Польщі та Україні, що часто призводять до перенесення термінів візитів або зриву .

- Низький рівень маркетингової активності українських підприємств на польському ринку.

- Високий рівень орієнтації підприємств Польщі на реалізацію власної продукції.

- Поява на українському ринку високоякісної продукції, яка конкурує з польською.

- Високий рівень акцизних зборів і митних ставок на деякі імпортовані товари.

- Низька купівельна спроможність громадян України.

- Негативні стереотипи та упередженість, які іноді перешкоджають укладанню договорів між українськими та польськими підприємствами.

- Історичні події, такі як Волинська трагедія 1943 року, які залишають свій відбиток на взаємовідносинах між країнами.

Неоспоримо, психологічні бар'єри, дискусії щодо історичного минулого та різноманітні стереотипи негативно впливають на двосторонні відносини. Для подолання цих проблем необхідні не лише політичні угоди та декларації, але й поширення співробітництва у сфері культури, науки, активізація студентських обмінів між країнами та створення спільних освітніх закладів і ЗМІ.

Також, нагальною потребою є відмова обох держав від провадження екстремального націоналізму на користь високого рівня толерантності. Розрив та поглиблення його у процесах економічної реформи також призупиняє активне співробітництво між країнами.

Ураховуючи ці проблеми, можна відзначити позитивний характер торговельно-економічного співробітництва між Україною та Польщею. Для подальшого ефективного розвитку цих відносин важливо, щоб Польща систематично віддавала перевагу торгівлі з Україною та сприяла модернізації відносин між ними.

Перш за все, Україні слід утворити продуктивну систему підтримки експорту, яка сприятиме сталому розвитку вітчизняної економіки та реалізації експортного потенціалу країни.

Для досягнення цієї мети необхідно вжити широкого спектру заходів, серед яких:

- Підвищення конкурентоспроможності українського експорту;

- Підвищення ефективності функціонування існуючих систем підтримки експорту та імпорту, включаючи правову, організаційно-економічну, науково-технічну та інфраструктурну системи.

- Активізація використання механізмів СОТ та створення інституційної інфраструктури для підтримки українського експорту є також важливими умовами для розвитку економічного співробітництва між Україною та Польщею.

Україні необхідний розвиток комерційної дипломатії, яка є ключовим механізмом СОТ та важливою складовою захисту національних інтересів у зовнішньоторговельній сфері. Комерційна дипломатія реалізується через створення відповідних інституцій, які сприяють захисту національних комерційних інтересів та проведенню дипломатичних заходів для підтримки участі України в міжнародних проектах. Розвиток інституційної інфраструктури підтримки експорту передбачає функціонування органів на приватному, регіональному, громадському та державному рівнях.

Невід’ємною частиною ефективної інституційної структури сприяння експорту в Україні є підвищення продуктивності існуючих державних органів, які здійснюють захист економічних інтересів країни та беруть участь у міжнародних переговорах з торговельних питань. Крім того, організація національних сервісних та маркетингових мереж на польському ринку може значно підвищити ефективність зовнішньоторговельних відносин між Україною та Польщею. Важливо залучати до цих мереж комерційні можливості та капітал успішних польських компаній і банків, які мають достовірну інформацію про стан ринку та можуть стати цінними партнерами.

З боку України, цей процес може бути спрямований на створення бізнес-центрів, технічних центрів та торгових домів на польських ринках за участю банківських та комерційних структур Польщі. Організація регіональних центрів підтримки експорту, які надаватимуть консультаційні послуги регіональним виробникам та поширюватимуть інформацію про польський ринок і його вимоги до якості продукції, є важливим елементом для ефективного підтримки українських виробників у сфері зовнішньої торгівлі.

З огляду на вступ України до СОТ, важливо активізувати торговельну та економічну інтеграцію з Польщею та іншими інтеграційними і митними союзами. Проте, загострення конкуренції та стагнація на міжнародних ринках створюють незвабливі умови для такої інтеграції. У цьому контексті, Україні необхідно мати вибудовану гнучку стратегію, щоб ефективно захищати національні економічні інтереси, особливо в контексті реалізації інтеграційних проектів, наприклад, угоди про поглиблену зону вільної торгівлі з Європейським Союзом [29].

Одним з ключових методів зміцнення торговельно-економічного співробітництва між Україною та Польщею є поліпшення митних процедур. Більшість підприємців з обох країн вважають, що в Україні організація, якість та автоматизація митних процедур і строк розмитнення товарів залишаються нижчими за середній рівень, який утворився на міжнародному ринку.

Для стимулювання торговельної співпраці України з Польщею необхідно вдосконалити:

- методи нарахування та сплати митних платежів;
- процедури контролю;
- систему митного контролю дотримання законодавства.

Крім того, необхідно негайно гармонізувати українське митне законодавство зі стандартами Європейського Союзу, які вже давно впроваджені у Польщі. Тому ще одним важливим заходом є завершення реформування вітчизняної системи стандартизації та технічного регулювання. Важливо також вдосконалити і привести у відповідність до міжнародних стандартів українські санітарні, фітосанітарні та технічні норми, що є важливим чинником для розвитку торговельних відносин між Україною та Польщею.

Отже, узгодження національних стандартів з вимогами Європейського Союзу сприятиме розвитку торговельно-економічного співробітництва України з Польщею та іншими країнами, а також активізації експортного потенціалу української промисловості на міжнародних ринках. Додатково, необхідне вдосконалення фінансових механізмів підтримки та регулювання діяльності

українських експортерів, таких як страхування експорту, кредитування та організація підтримки участі національних експортерів у тендерах у Польщі.

Досягнення цієї мети можливе шляхом реалізації такого комплексу заходів:

- створення державних програм кредитування вітчизняних підприємств, які експортують та мають високу конкурентоспроможність на міжнародному ринку;
- фінансування програм підтримки експорту за рахунок державного та місцевих бюджетів, а також приватних джерел у відповідності до вимог СОТ;
- створення національної лізингової компанії для забезпечення зручних умов для іноземних замовників щодо закупівель українських товарів;
- впровадження системи страхування експортних кредитів на випадок неплатоспроможності покупця та інших ризиків;
- організація національного ринку форфейтингових і факторингових послуг;
- підтримка торговельного фінансування для малих і середніх підприємств;
- ефективне експортне кредитування та страхування.

Стимулюванню торговельних операцій між Україною та Польщею сприятиме інформатизація зовнішньоекономічних зв'язків України, шляхом проведення таких заходів:

- підвищення рівня інформованості українських експортерів про стан польського ринку та збільшення рівня інформації польських імпортерів про український ринок товарів та послуг;
- створення ефективної інформаційної системи в галузі українсько-польської торговельної діяльності;
- проведення ефективного державного моніторингу здійснення експортних та імпортних операцій;
- забезпечення українських експортерів інформаційною та методичною підтримкою під час пошуку шляхів збуту вітчизняної продукції на польському ринку;
- створення національної бази даних тендерів, які проводяться у Польщі та інших країнах;
- надання українським підприємствам-експортерам консультаційної допомоги у процесі їх участі в міжнародних виставках, ярмарках та тендерах;

- розповсюдження серед українських імпортерів аналітичних матеріалів і брошур щодо ситуації на польському ринку товарів і послуг. У процесі розробки стратегії стимулювання українського експорту також важливо визначити галузі, які найбільше потребують підтримки держави у проведенні експортної діяльності.

3.2. Пріоритети подолання економічних проблем між Україною та Польщею на фоні продовження війни та євроінтеграції

Учасники Діалогової групи Україна-Польща вважають, що партнерство між цими країнами має базуватися на таких принципах:

1. Симетричність: партнерство повинно бути рівноправним, без будь-якого патерналізму з боку Польщі та без механізму "захисника від Росії" з боку України.

2. Орієнтація на майбутнє: метою є досягнення історичного порозуміння, а не конфронтація. Дискусії про спільну історію не повинні перешкоджати розвитку співпраці.

3. Широкий спектр відносин: партнерство охоплює не лише відносини між урядами та політичними елітами, а й між суспільствами, що слід полегшувати та підтримувати за допомогою медіа, місцевих спільнот, громадських організацій, навчальних закладів, церков та інших неурядових суб'єктів.

4. Солідарність перед загрозою: відносини мають бути підпорядковані питанню солідарності перед загрозою російської політики агресії, включаючи військові та гібридні форми.

5. Інтеграція до ЄС: інтеграція України до Європейського Союзу залишається спільним довгостроковим інтересом. Також важливо повністю використовувати можливості для розширеної двосторонньої співпраці в межах ЗВТ Україна-ЄС (DCFTA).

У найближчій перспективі Пріоритетне партнерство має бути наступних напрямках:

1. Співробітництво в сфері оборони, що охоплює військову співпрацю, співпрацю спецслужб та військової промисловості.

2. Розвиток суспільного діалогу і партнерства, включаючи співпрацю засобів масової інформації, молодіжні обміни, партнерства громад, дослідження громадської думки та інтеграцію українських мігрантів у польське суспільство.

3. Конструктивний історичний діалог, спрямований на примирення, включаючи відповідну політичну риторичку, діалог істориків та лідерів громадської думки, а також вшанування пам'ятників і могил.

4. Збільшення пропускної здатності українсько-польського кордону і розвиток транспортного сполучення, включаючи модернізацію прикордонної інфраструктури, відкриття нових пунктів перетину кордону, спільні прикордонні перевірки та обмеження контрабанди, а також розширення авіаційних, залізничних, річкових та автомобільних транспортних маршрутів.

Для успішної реалізації цих завдань необхідно створити нову, сучасну інституційну інфраструктуру для двосторонньої співпраці. Національні координатори розвитку інституційної співпраці мають бути призначені у міністерствах закордонних справ для стимулювання такої інституціоналізації у сферах економіки, інвестицій, місцевої співпраці, громадянської освіти, молодіжних обмінів, масових медіа, культурних закладів, релігійних організацій, політичних партій, спеціальних служб, парламентів та інших.

Необхідно тщательно вивчити та обговорити концепції створення нових спільних інституцій. Вже були висунуті пропозиції щодо створення українсько-польського центру добросусідства, українсько-польського історичного науково-дослідного інституту, спільного фонду для підтримки молодіжних обмінів, кінопроектів тощо. Ці ідеї потребують чіткого визначення спрямованості, доданої вартості, цілей, діяльності, структури, управління та ресурсного забезпечення.

Для забезпечення відповідного фінансового забезпечення потрібне політичне рішення. Без належного фінансування багато українсько-польських ініціатив можуть стати неефективними і призвести до їх зникнення, як це вже сталося з деякими проектами, наприклад, польсько-українським університетом. Як тимчасова альтернатива може бути узгодження асиметричного розподілу витрат, якщо існує політична воля з боку Польщі.

Співпраця на міжнародній арені. Протягом багатьох років інтеграція України в Європейський Союз та НАТО визначали наші двосторонні стосунки. Проте в останні роки втратила актуальність неписана угода, за якою Польща виступала адвокатом європейських амбіцій Києва. Це має свої причини.

По-перше, розширення ЄС на Схід у найближчій або середньостроковій перспективі стає малоімовірним фактором.

По-друге, позиція Польщі в ЄС ослаблена внаслідок напруги, спровокованої процедурою з питання верховенства права, започаткованою Європейською Комісією.

По-третє, Революція Гідності та російська агресія привернули більше уваги до України в Західній Європі, що відкрило для Києва нові можливості для прямого лобіювання українських інтересів в столицях ЄС.

Нарешті, відсутність Польщі у Нормандському форматі, ключовому для європейської політики стосовно війни в Україні, зменшує її здатність сприяти взаємодії між Україною та ЄС. Проте це не означає, що Варшава втрачає свою важливість як партнер для Києва в європейських справах. З огляду на розмір, географічне положення, історичні зв'язки і культурну близькість, Польщу все ще розглядають у ЄС як ключового гравця, який розуміє ситуацію в Україні та має вагомий роль у формуванні політики щодо східного партнерства, співпраці між Брюсселем та Києвом, а також у контексті анексії Криму та війни.

Результати інтенсифікації дискусії про реформу ЄС матимуть величезне значення для майбутньої інтеграції України та самоідентифікації Польщі в межах Союзу. У цьому контексті важливо, щоб Польща, разом з Німеччиною та Францією, зберігала свою роль як ключовий член малих груп, що обговорюють майбутні перспективи ЄС [30].

В той час, коли перспектива вступу в ЄС наразі не наочна, важливо, щоб дебати щодо майбутнього Європейського Союзу включали аспект відносин з європейськими країнами, які не є його членами. Бажано, щоб Україна була запрошена прийняти участь у цих дискусіях. З практичної точки зору, короткостроковим пріоритетом для спільних дипломатичних зусиль України та Польщі у ЄС повинно бути лобіювання ідеї подальших відносин України з ЄС після Угоди про Асоціацію. Це може включати

повну інтеграцію в ринок ЄС і навіть можливість вступу до Європейської Економічної Зони. Саміт Східного Партнерства у листопаді може стати можливістю для просування цієї ідеї в політиці ЄС щодо України.

Україні слід серйозно враховувати потенціал Варшави, а Польщі слід якомога частіше його використовувати. Польща може і повинна виступати в ролі ключового гравця в ЄС, який представлятиме і пояснюватиме успіхи та виклики реформ в Україні. У сфері безпеки Україна та Польща мають співпрацювати з іншими країнами-однодумцями, такими як Румунія, країни Балтії, Велика Британія, країни-скандинави та, звичайно ж, Німеччина.

У сфері оборони, двостороння співпраця між Україною та Польщею базується на міждержавній угоді, підписаній у грудні 2016 року. Це сприяє тіснішому співробітництву в галузі військово-промислового комплексу обох країн. Можливим проявом такої співпраці може бути спільна розробка та виробництво зразків озброєнь. Польща може лобіювати розширення участі України у безпекових ініціативах ЄС, додатково посилюючи її роль у вже існуючих форматах співпраці.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження пріоритетних напрямів економічної співпраці України з Польщею в умовах війни дозволило зробити наступні висновки.

Лише застосування системного підходу та використання теоретично-концептуальних засад спільно з науковою методологією забезпечує цілісне освітлення сучасних українсько-польських відносин. Бажання обох народів до взаємного пізнання та збереження культурних надбань підтверджується історичними традиціями українсько-польських культурних зв'язків і розмаїттям їх виявів на сучасному етапі історичного розвитку.

У ході дослідження аналізувалися політичні, економічні, торговельні, гуманітарні, культурні, науково-технічні відносини між Україною та Польщею з метою отримання повної інформації про розвиток міждержавної взаємодії. Розвитку українсько-польських міждержавних стосунків сприяли різноманітні чинники, включаючи географічне сусідство, спільні інтереси у сфері безпеки та включення українсько-польських шляхів транспортних коридорів у європейську мережу.

Україна та Польща увійшли в XXI століття з історично новою якістю двосторонніх міждержавних відносин.

Українсько-польські відносини, не зважаючи на складну історичну спадщину, перейшли до фази прагматичного, конструктивного та взаємовигідного розвитку. Співпраця між Україною та Польщею сьогодні розгортається у політичній, економічній, соціально-гуманітарній та військовій сферах. Міждержавні відносини між Україною та Польщею виникли негайно після отримання Україною незалежності в 1991 році, і Польща стала першою країною у світі, що визнала державну незалежність України.

Важливо відзначити, що законодавча база, що регулює двосторонні відносини між Україною та Польщею, значно розширилась протягом останніх років. Співробітництво між цими країнами на політичному, економічному та гуманітарному рівнях стає все більш глибоким.

Для подальшого розвитку партнерства є ключовим розширення існуючої договірної бази. Це передбачає посилення двосторонніх угод у таких сферах, як енергетика, торгівля, економічне співробітництво, транскордонне співробітництво, екологія, культура та військово-технологічне співробітництво.

На сьогодні Україна та Польща підписали близько 450 угод про міжрегіональне співробітництво. Незважаючи на існуючі проблеми, українсько-польські відносини взагалі мають позитивну динаміку розвитку.

Отже, підтримка та розвиток рівня партнерства між Україною та Польщею суттєво залежать від збереження існуючих політичних контактів, зміцнення суспільного діалогу, а також успіху реформаторської політики в Україні.

У структурі зовнішньої торгівлі України очевидною є тенденція до зміни країн-лідерів, з якими відбуваються торговельно-економічні відносини. Слід розуміти, що вторгнення Росії на територію України безпосередньо вплинуло на зміну країн, з якими відбувається експорт та імпорт.

Започатковане об'єднання України та Польщі у економічний кластер вже активно розвивається на різних рівнях, від урядового до локального. Цей союз перш за все сприяє зміцненню відносин між сусідніми країнами, які об'єднані спільними інтересами, та прискорює економічне відновлення України через реалізацію конкретних проєктів у різних галузях, які наразі мають важливе та перспективне значення для обох країн.

Вплив української міграції до Польщі на економіку обох країн має як позитивні, так і негативні аспекти. З позитивного боку, для України це означає збільшення грошових переказів, зменшення безробіття, повернення частини робочої сили з новими знаннями та досвідом, а для Польщі – зростання ВВП, прискорення розвитку економіки, заповнення вільних робочих місць, стимулювання споживчого попиту та зниження середньо-ринкової вартості оплати праці, а також підтримка розвитку освітніх закладів.

З іншого боку, негативний вплив відчуває економіка України у вигляді уповільнення темпів економічного розвитку, втрати цінного трудового потенціалу,

галузевих асиметрій на ринку праці та додаткових витрат держави на підготовку нових фахівців. У Польщі також може збільшитися вірогідність зростання безробіття, посилюється конкуренція між мігрантами та місцевим населенням, яке змушене шукати роботу в іншій країні, що може призвести до виникнення конфліктів та інших негативних наслідків.

В сучасній політичній обстановці відносини між Україною та Польщею залежать від різноманітних факторів, таких як безпека, торговельно-економічне співробітництво, економічна міграція та транскордонне співробітництво. Навіть у тих політичних групах обох країн, де існують значні розбіжності, основні суперечності ґрунтуються на різних оцінках історичних подій і навіть трагічних сторінок історії наших народів.

На сьогоднішній день відбувається зміна характеру політичного партнерства між Україною та Польщею. Польща продовжує підтримувати суверенітет та територіальну цілісність України, голосує за продовження санкцій ЄС проти Росії, підтримує поглиблення євроатлантичної інтеграції України. Проте, протягом останніх 2-3 років спостерігається втрата інтересу з польської сторони до східного напрямку зовнішньої політики.

Покращення двосторонніх відносин відбулося лише після зміни влади в Україні у 2019 році та зміщення у Польщі уваги до західного вектору історичної політики. Паралельно з цим зростає інтенсивність соціально-економічних контактів. Польща третій рік поспіль залишається провідним напрямом для української трудової міграції, з більш ніж 200 тисячами українців, які мають офіційне дозволя на проживання у Польщі, і більше ніж 1 мільйоном, які працюють там на тимчасовій основі.

Україна та Польща стикаються з новими глобальними викликами, які потребують негайного вирішення, щоб мати змогу ефективно співпрацювати в майбутньому. Двостороння співпраця у таких напрямках, як розвиток військово-технічного сектору, інвестиційна співпраця, створення спільних підприємств, транскордонне співробітництво та Люблінський трикутник, є перспективними та важливими для обох країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. A. Rumiantsev, L. Pobochenko, Z. Pichkurova, T. Tolpezhnikova, T. Kovbych, D. Lyashov. The impact of global digitalization on the ukrainian labor market development // Financial and credit activity: problems of theory and practice. Vol. 5, Nr. 46 (2022), pp. 334-348 [Electronic resource]. – Access: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3854>.
2. Семчук В. Л. Прикордонні області України та Польщі: розвиток транскордонної співпраці / В. Л. Семчук // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2019. – № 1(84). – С. 35-40.
3. Сидоренко К.В. Трансформація економіки України під впливом глобалізаційних процесів сьогодення / В. С. Марченко, К. В. Сидоренко // Сучасні проблеми глобалізаційних процесів у світовій економіці: XII міжнар. наук.-практ. конф., 11 листопада 2019 р.: тези доп. – К., 2019. – С. 194-196.
4. Стародубець Н. В., Стародубець Т. В. Роль міжнародних інтеграційних організацій у розвитку українсько-польської співпраці / Н. В. Стародубець, Т. В. Стародубець // Політичний менеджмент: теорія і практика. – 2018. – № 2. – С. 133-142.
5. Суханов В. М. Українсько-польська митна співпраця: проблеми та перспективи / В. М. Суханов // Митний бізнес. – 2020. – № 1. – С. 63-69.
6. Терещенко О. В., Литвиненко І. І. Перспективи розвитку міжнародного спортивного співробітництва між Україною та Польщею / О. В. Терещенко, І. І. 83 Литвиненко // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2018. – № 4(38). – С. 21-26.
7. Чепурний І. І. Туристична співпраця між Україною та Польщею: проблеми та перспективи / І. І. Чепурний // Науковий вісник Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2021. – № 1(91). – С. 70-76.
8. Пічкурова З.В. Особливості реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у сфері інтелектуальної власності // Угода про асоціацію з ЄС як інструмент

забезпечення стійкості економіки України: матеріали міжнародної науковопрактичної конференції (25-26 листопада 2021 року, м. Київ) у 2 частинах. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, Центр досконалості Жана Моне, 2022. Ч.1. – С. 99-102.

9. Побоченко Л.М. Дослідження інноваційної активності України в порівнянні з країнами ЄС / *Perspectives of world science and education* /: IV International scientific and practical conference, Desember 25-27, 2019 Economic science: Osaka, Japan, 2019. – С. 705-714.

10. Марченко О. О., Скільський В. С. Україно-польська співпраця у сфері енергоефективності: проблеми та перспективи / О. О. Марченко, В. С. Скільський // *Енергетика: економіка, технології, екологія*. – 2021. – № 1. – С. 89-95.

11. Мельник Н. А. Політико-економічні відносини України та Польщі: проблеми та перспективи / Н. А. Мельник // *Дипломатичний часопис*. – 2020. – № 6. – С. 42-47.

12. Горбатюк О. О., Долинська В. О. Перспективи розвитку торговельноекономічної співпраці між Україною та Польщею / О. О. Горбатюк, В. О. Долинська // *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Серія «Економічні науки»*. – 2020. – № 203. – С. 81-87.

13. Гринюк О. М. Українсько-польські відносини в контексті співпраці на міжрегіональному рівні / О. М. Гринюк // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Міжнародні відносини»*. – 2021. – № 21. – С. 94-100.

14. Гром'як Н. М. Україно-польська науково-технічна співпраця: актуальні виклики та перспективи / Н. М. Гром'як // *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія «Економіка»*. – 2019. – № 3. – С. 37-43.

15. Дрозд О. В. Інституційна база українсько-польської співпраці: сучасний стан та перспективи розвитку / О. В. Дрозд // Світова економіка та міжнародні відносини. – 2019. – № 10. – С. 95-104.
16. Попович О. В. Українсько-польська військова співпраця: потенціал та перспективи / О. В. Попович // Стратегічні пріоритети. – 2021. – № 2. – С. 91-99.
17. Прокоп'єва А.А. Вплив пандемії COVID-19 на розвиток двостороннього Україно-Польського співробітництва / А.А. Прокоп'єва // Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 14 мая 2021 г.: тези доп. - К.: «КОМПРИНТ», 2021. – С. 58-60.
18. Рибачук І. М. Українсько-польська співпраця у сфері культурного та гуманітарного обміну / І. М. Рибачук // Історія та культура Полісся. – 2021. – № 7. – С. 131-141.
19. Рибчак М. Є. Україно-польська співпраця в аграрному секторі: проблеми та перспективи / М. Є. Рибчак, Л. М. Бабій // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія «Економіка аграрного виробництва та агробізнес». – 2018. – Вип. 26. – С. 186-192.
20. Семчук В. Л. Прикордонні області України та Польщі: розвиток транскордонної співпраці / В. Л. Семчук // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2019. – № 1(84). – С. 35-40.
21. Суханов В. М. Українсько-польська митна співпраця: проблеми та перспективи / В. М. Суханов // Митний бізнес. – 2020. – № 1. – С. 63-69.
22. Микитась І. Б. Україно-польська співпраця у сфері науки та освіти / І. Б. Микитась // Наукові записки Університету «Києво-Могилянська академія». Політичні науки. – 2019. – № 5. – С. 86-91.
23. Закон України «Про міжнародну наукоеміграційну програму» від 13.06.2017 р. № 2046-VIII
24. Гринчишин О. М. Українсько-польські міжрегіональні відносини: особливості та перспективи розвитку / О. М. Гринчишин // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія «Міжнародні відносини». – 2018. – Вип. 37. – С. 151-159.

25. Вакуленко Ю. М. Україно-польська співпраця у галузі культури: проблеми та перспективи / Ю. М. Вакуленко // Молодий вчений. – 2020. – № 5(85). – С. 129-133.
26. Петренко О. В. Інституціоналізація українсько-польської співпраці в межах Європейського Союзу / О. В. Петренко // Правова доктрина. – 2021. – № 1. – С. 99-108.
27. Гринюк О. М. Українсько-польські відносини в контексті співпраці на міжрегіональному рівні / О. М. Гринюк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Міжнародні відносини». – 2021. – № 21. – С. 94-100.
28. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища від 24.01.1994.
29. Козловський О. І. Українсько-польські відносини: стан та перспективи розвитку / О. І. Козловський // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Міжнародні відносини. – 2018. – № 904. – С. 38-46.
30. Клішевський В. А. Модель українсько-польської співпраці в умовах сучасної євроінтеграції / В. А. Клішевський // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Політичні науки. – 2020. – № 1. – С. 69-76.

ДОДАТКИ

Додаток 1

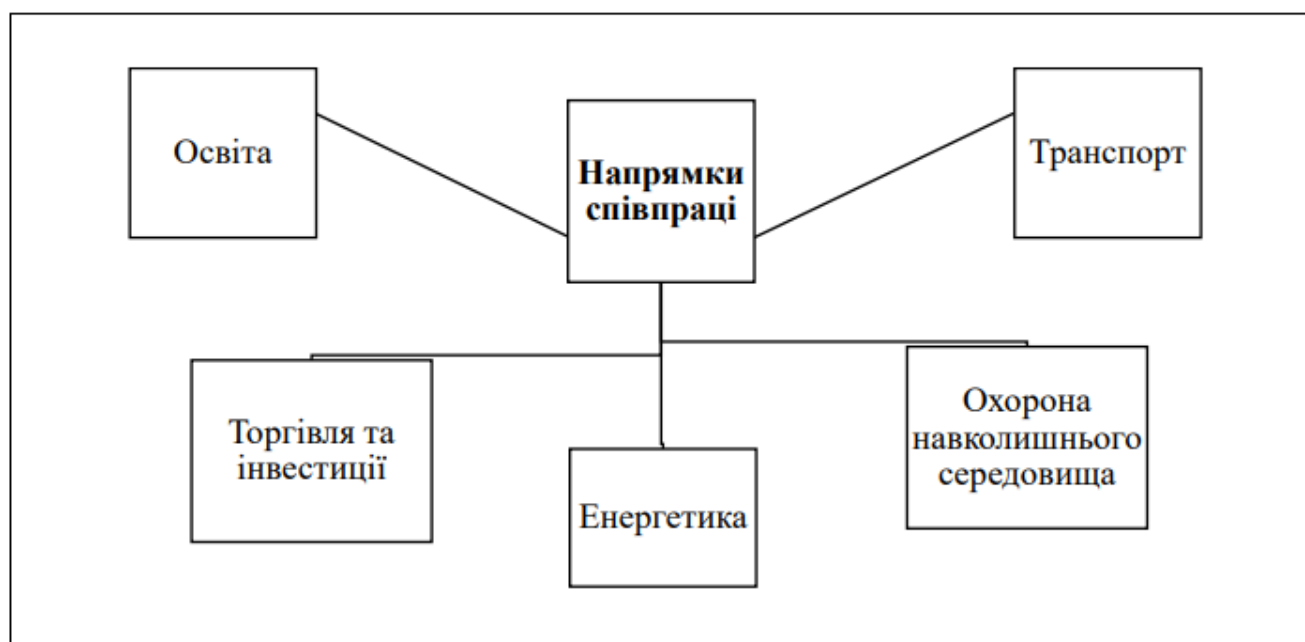

Рис. 1.1. Ключові напрямки українсько-польської співпраці.

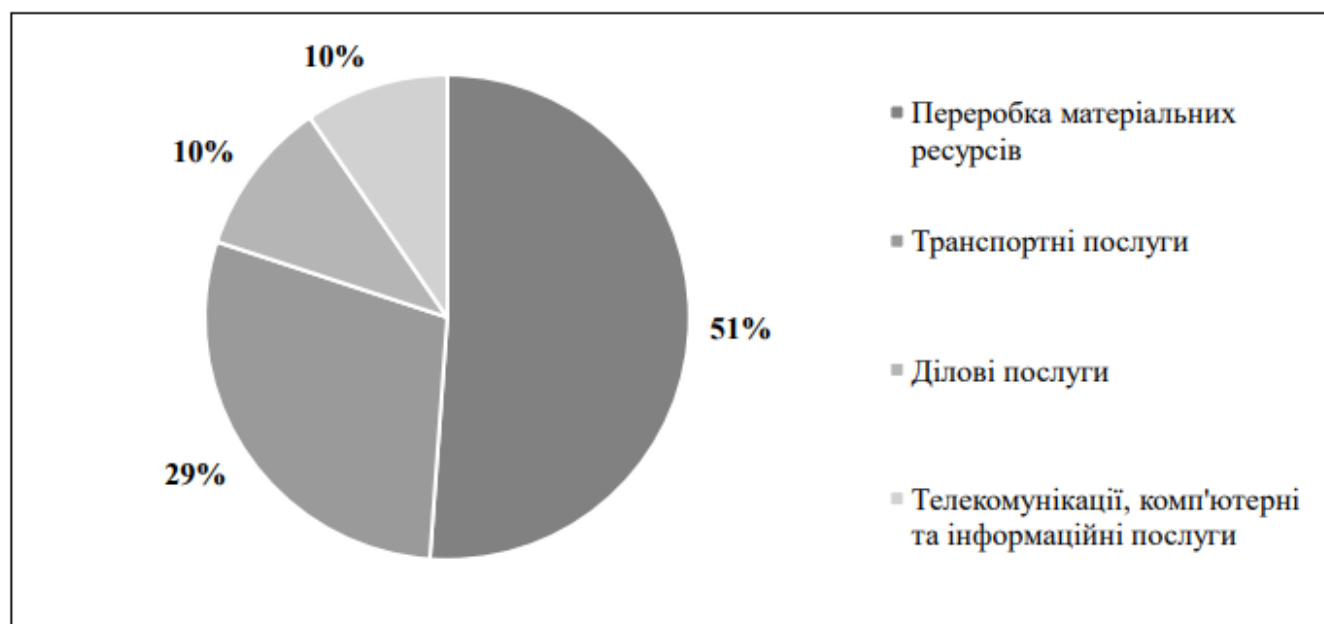

Рис. 2.1. Структура експорту послуг з України до Польщі у 2021 р., (%).

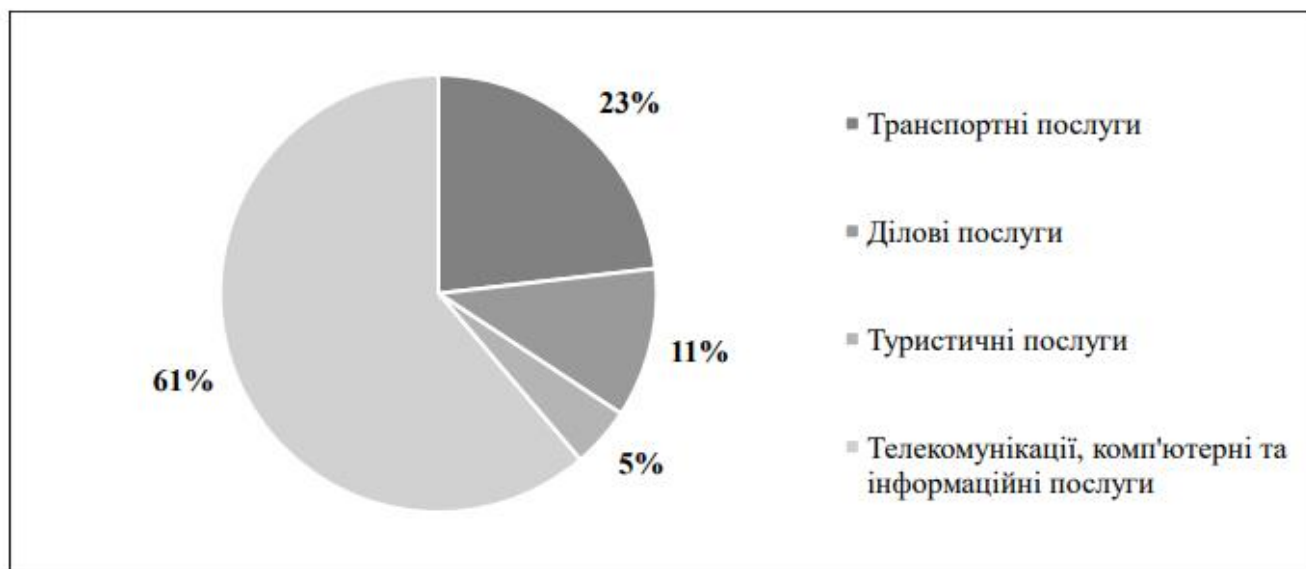

Рис. 2.2. Структура експорту послуг з Польщі до України у 2021 р., (%).

Частка країн у товарному експорті України у 2021-2022 рр.

Країна	Частка у товарному експорті, (%)	Країна	Частка у товарному експорті, (%)
2021 рік		2022 рік	
Китай	11,8	Польща	15,4
Польща	7,7	Румунія	8,2
Туреччина	6,1	Туреччина	6,6
Італія	5,1	Китай	5,3
російська федерація	5,0	Німеччина	5,2
Німеччина	4,2	Угорщина	5,1
Індія	3,7	Італія	3,7
Нідерланди	3,3	Нідерланди	3,6
Єгипет	2,9	Словаччина	3,6
Іспанія	2,5	Болгарія	3,2

Примітка. Складено автором за даними Державної Митної Служби України.

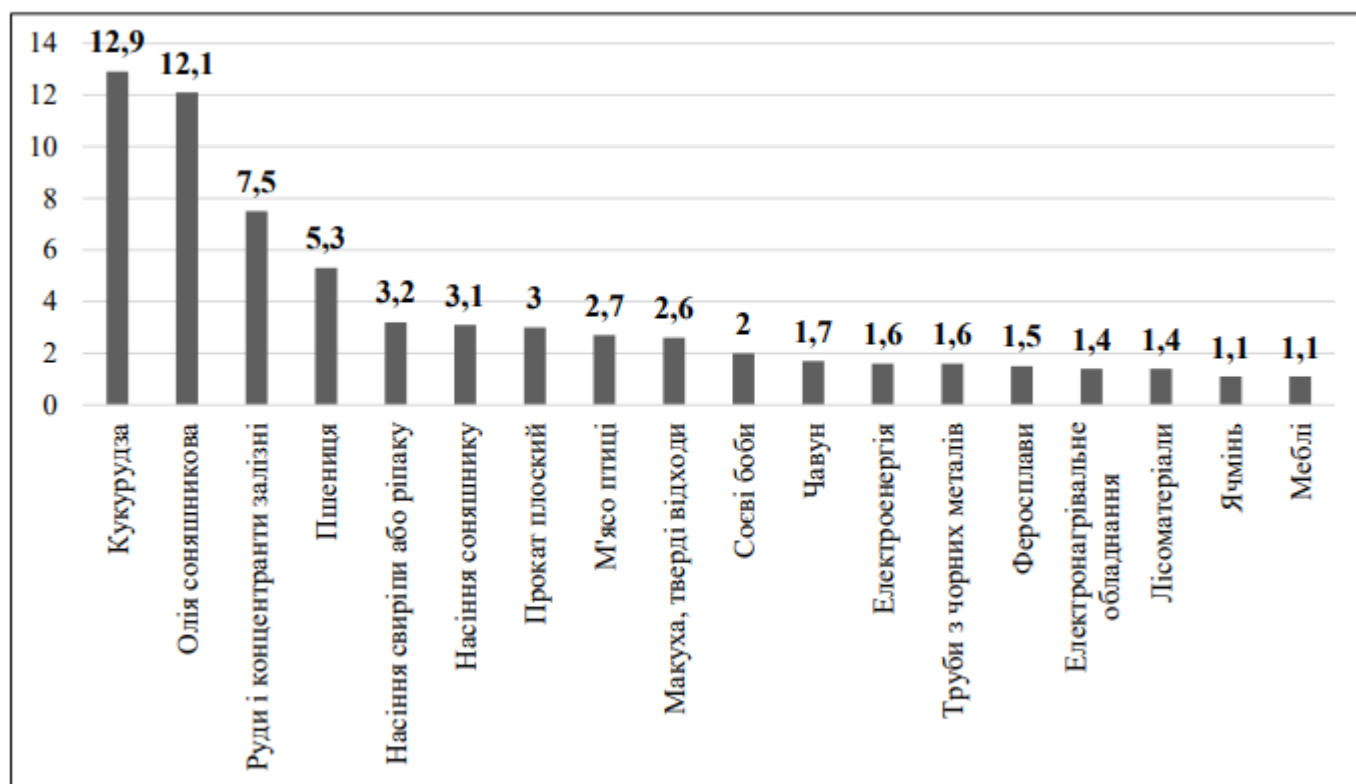

Рис. 2.3. Структура експорту товарів з України до Польщі у 2022 р., (%).

Частка країн у товарному імпорті України у 2021-2022 рр.

Країна	Частка у товарному імпорті, (%)	Країна	Частка у товарному імпорті, (%)
2021 рік		2022 рік	
Китай	15,0	Китай	15,1
російська федерація	9,1	Польща	9,9
Німеччина	8,2	Німеччина	8,3
Польща	6,8	Туреччина	5,2
Білорусь	6,6	США	4,2
США	4,5	російська федерація	3,6
Туреччина	4,4	Болгарія	3,3
Італія	3,7	Італія	3,3
Угорщина	3,3,	Білорусь	3,2
Швейцарія	2,6	Чехія	2,9

